

Sygn. akt

III AUa 243/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **12 czerwca 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Mirosław Szwagierczak
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Marta Pańczyk-Kujawska (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu **12 czerwca 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku J. Ł.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o odstąpienie od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **14 stycznia 2013 r.** sygn. akt **IV U 1831/12**

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 243/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją wydaną 18 września 2012r. odmówił J. Ł. odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia rentowego, określonej decyzją z 13 marca 2006r. za okres od 1 kwietnia 2004 – 31 stycznia 2006r. Na uzasadnienie tak określonego stanowiska podał, że J. Ł.

została zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres wskazany w decyzji w kwocie 10 747,12 zł oraz odsetki w kwocie 1 389, 79 zł. Organ rentowy przywołał przepis art. 84 ust. 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych , jednocześnie wskazując na zapis zawarty w art. 84 ust. 8 tejże regulacji prawnej. Zakład stwierdził, że nie występują w sprawie podstawy do pozytywnego załatwienia wniosku, gdyż wnioskodawczyni jest

„ w wieku umożliwiającym podjęcie zatrudnienia nie legitymuje się orzeczeniem o stopniu niezdolność do pracy lub niepełnosprawności” .

W ostatnim fragmencie uzasadnienia organ rentowy podniósł, że istnieje możliwość, po uprzednim złożeniu wniosku przez dłużnika, rozłożenie na raty zadłużenia z tytułu nienależnie pobranych świadczeń.

W odwołaniu, od powyższej decyzji, skierowanym do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie J. Ł. wniosła o ponowne rozpoznanie, złożonego przez nią wniosku o odstąpienie od żądania zwrotu należności , z tytułu nienależnie pobranych świadczeń. Dalej podała że nie zgadza się z treścią zaskarżonej decyzji, jak również z propozycją strony pozwanej, dotyczącą rozłożenia na raty, kwoty nienależnie pobranego świadczenia, a to z tej przyczyny, że spłata należności jak i rozłożenie jej na raty „jest dla mnie niemożliwa bo nie posiadam żadnych środków finansowych, nie mam z czego spłacać. Od prawie 3 lat nie pracuję pomimo prób podjęcia zatrudnienia i nie otrzymuję żadnych pieniędzy. W chwili obecnej opiekuję się 2 letnią córeczką oraz jestem w 7 miesiącu ciąży, co całkowicie uniemożliwia mi podjęcie jakiegokolwiek zatrudnienia, przez następne kilka lat , a w związku tym pozyskania jakichkolwiek pieniędzy”. W dalszej części odwołująca opisała swoją sytuację rodzinną i majątkową , akcentując iż rodzina utrzymuje się z wynagrodzenia męża, a niezależnie od tego wnioskodawczyni razem z całą rodziną zamieszkuje w domu, który był własnością nieżyjącej teściowej i wymaga remontu.

W ostatnim fragmencie odwołania wnioskodawczyni naprowadziła, że nie jest w stanie dokonać spłaty zadłużenia zarówno aktualnie, jak i w przyszłości gdyż „jeżeli kiedyś będę mogła a raczej musiała podjąć zatrudnienie to pieniądze będą mi potrzebne na wychowanie dzieci i na cele mieszkaniowe”.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, wnioskując jednocześnie o rozpoznanie sprawy pod nieobecność jego pełnomocnika. W uzasadnieniu przywołał tę samą argumentację, która legła u podstaw zaskarżonej decyzji, niezależnie od tego podając iż odwołująca w okresie od 1 kwietnia 2004 – 31 stycznia 2006r. pobrała nienależnie rentę rodzinną po zmarłym ojcu T., a to wobec zaprzestania kontynuowania nauki. W dalszej części organ rentowy zaakcentował, iż przed datą złożenia przez wnioskodawczynię ostatniego wniosku o odstąpienie od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranej renty rodzinnej, dającego początek niniejszej sprawie – trzykrotnie wcześniej występowała z takim samym żądaniem i na skutek odmownych decyzji sprawa była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie, który to w każdym przypadku orzekł o oddaleniu odwołania.

Wyrokiem wydanym 14 stycznia 2013r. Sąd I instancji oddalił odwołanie. W uzasadnieniu wskazał na niekwestionowane przez strony okoliczności dotyczące czasokresu nienależnie pobieranej przez wnioskodawczynię renty rodzinnej, wskazując jednocześnie na datę decyzji (13 marca 2006r) na mocy której organ rentowy zobowiązał ją do zwrotu tak określonego świadczenia w kwocie łącznej 10 747, 20 zł wraz z odsetkami w kwocie 1 389, 79 zł.

W dalszej części przywołał wszystkie decyzje wydane przez organ rentowy, poprzedzające wydanie zaskarżonej decyzji, i sposób załatwienia złożonych od nich, do Sądu Okręgowego w Rzeszowie, odwołań.

Następnie szczegółowo opisał załączniki do ostatniego zgłoszonego wniosku w sprawie z 20 lipca 2012r., a mianowicie oświadczenie o stanie majątkowym rodzinnym i zdrowotnym, z których wynika, że jest bezrobotna, bez prawa do zasiłku, jedynym jej źródłem dochodu jest wynagrodzenie męża w wysokości 2 102 zł (netto), miesięczne wydatki z tytułu opłat wynoszą około 800 zł. na utrzymaniu rodzina posiada 1 dziecko w wieku 2 lat. Wnioskodawczyni jest aktualnie w

5 miesięcy ciąży. Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawczyni liczy 27 lat, aktualnie jest zarejestrowana jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku, jest matką dwojga dzieci w wieku 2, 5 lat oraz 2 tygodnie. Jest zobowiązana do zwrotu kwoty 10 593,39 zł wraz z odsetkami w kwocie 8 318, 32 zł tj. łącznie 18 911, 71 zł

Dokonując oceny prawej sprawy, Sąd w pierwszej kolejności przywołał art. 84 ust. 8 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdzając, że „Wnioskodawczyni jest osobą młodą, zdolną do pracy. Obecnie nie pracuje bowiem zajmuje się dwójką dzieci, jednakże nie wyklucza to na stałe możliwości spłaty zadłużenia. Twierdzeń wnioskodawczyni iż nie stać jej na spłatę zadłużenia teraz i w przyszłości, gdyż jeśli podejmie parce to pieniądze będą potrzebne wychowanie dzieci i cele mieszkaniowe Sąd nie podziela, bowiem nie udowodniła, że zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, które dałyby podstawę organowi rentowemu do odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń.”

Powyższe, w ocenie Sądu skutkowało ustalenie o bezpodstawności odwołania i dlatego orzeczono jak w wyroku na podstawie art. 477¹⁴ §1 kpc.

Wyrok powyższy apelacją do Sądu II instancji zaskarżyła J. Ł.zarzucając iż jego wydanie nastąpiło na skutek „niewzględnienia stanu faktycznego w którym aktualnie znajduje się skarżąca i jej rodzina.”

Apelacja formułuje wniosek o uchylenie, względnie zmianę zaskarżonego wyroku. Na uzasadnienie powyższego stanowiska apelująca podała, „Zaskarżonym wyrokiem, Sąd Okręgowy w Rzeszowie, oddalił odwołanie J. Ł.od decyzji ZUS Oddział w R. odmawiającej odstąpienia od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia rentowego za okres od 01. 04.2004 r. do 31. 01. 2006 r.

W uzasadnieniu Sąd stwierdził między innymi, że skarżąca nie udowodniła, że zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, które dałyby podstawę organowi rentowemu do odstąpienia od żądania zwrotu należności.

Z takim stanowiskiem Sądu nie można się zgodzić. Mając bowiem na uwadze sytuację osobistą i rodzinną skarżącej, nie ulega wątpliwości, że w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniona sytuacja (ważny interes dłużnika), stwarzająca możliwość do odstąpienia od żądania zwrotu należności.

Skarżąca nie posiada żadnego majątku, z którego mogłaby być prowadzona skuteczna egzekucja należności, nie posiada również żadnych nieruchomości, a dom, w którym zamieszkuje stanowi majątek spadkowy ośmiu współwłaścicieli, w tym męża skarżącej. Stan techniczny domu wymaga znacznych nakładów remontowych. Skarżąca od 3 lat pozostaje bez pracy (pomimo uczestnictwa w aktywizacji bezrobotnych), aktualnie sprawuje opiekę nad 2, 5 roczną córką oraz półtoramiesięcznym synem. Nie ma żadnej możliwości zastąpienia jej w sprawowaniu opieki nad dziećmi, co czyni nierealnym podjęcie przez skarżącą jakiegokolwiek pracy zarobkowej.

Należy również zauważyć, że pieniądze z renty przeznaczone były na utrzymanie całej rodziny (siostry, brata, mamy) skarżącej. Rentę po zmarłym ojcu pobierała również siostra skarżącej P.. Z chwilą zaprzestania pobierania renty, w części przypadającej skarżącej, prawie cała renta przeznaczona była by dla siostry. I tak naprawdę ZUS w R. nie poniósł faktycznej straty. Jedynym zaniedbaniem skarżącej było niezgłoszenie zaprzestania przez nią nauki, a nie chęć wyłudzenia pieniędzy.

Powyżej opisane okoliczności niezbiecie wskazują że skarżąca znajduje się w szczególnej sytuacji życiowej, która powinna zostać uwzględniona przez Sąd, jako przesłanka do odstąpienia od żądania zwrotu należności. Należność ta, bowiem nie jest możliwa do spłacenia w perspektywie nawet kilkunastu następnych lat. Niemożność ta jest spowodowana obiektywnie usprawiedliwioną sytuacją rodzinną skarżącej, a w szczególności jej obowiązkami rodzicielskimi, które czynią niemożliwym podjęcie pracy zawodowej i pozyskiwanie środków finansowych, które mogły by być przeznaczone na spłatę należności.

Ze względów podanych powyżej, wyrok Sądu I instancji, oddalający skargę na decyzję odmawiającą odstąpienia od żądania zwrotu należności, uznać należy za niesłuszny i nieuwzględniający stanu faktycznego, w którym aktualnie znajduje się skarżąca i jej rodzina”.

Powyższe uzasadnia zgłoszone w apelacji wnioski.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona i dlatego podlega oddaleniu.

Rozstrzygnięcie zawarte w wydanym przez Sąd I instancji wyroku, wbrew zarzutowi zawartemu w apelacji, jest trafne i odpowiadające prawu, zaś w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie występują przesłanki zaskarżenia mogące wyrok ten wzruszyć, w szczególności te które ze względu na treść przepisu art. 378 kpc, Sąd II instancji ma na uwadze z urzędu.

W ocenie tut. Sądu orzekającego, Sąd I instancji dokonał, w rozpoznawanej sprawie, wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności oraz wskazał właściwe podstawy wyprowadzonych wniosków.

W sprawie, co niewątpliwe ma zastosowanie przepis art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub części, odroczyć termin ich płatności, albo rozłożyć je na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Przepis ten, stanowi wyjątek od reguły, jaką ustanawia art. 84 ust. 1 omawianej ustawy – stanowiący, że osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

W sprawie jest poza sporem, że J. Ł. jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej, za okres i w kwocie określonej decyzją

i zobowiązanie to jest rezultatem niezawiadomienia organu rentowego o zaprzestaniu kontynuowania nauki.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że w niniejszym postępowaniu nie istnieje możliwość weryfikacji powyższego zobowiązania (vide: wyrok SN z 2 lutego 2012r. sygn. III UK 47/11).

Wnioskodawczyni do chwili obecnej nie zwróciła stronie pozwanej żadnej kwoty z tytułu nienależnie pobranej renty rodzinnej.

Rozpoznanie niniejszej sprawy jest rezultatem, czwartego wniosku złożonego przez wnioskodawczynię w ZUS Oddziale w R. o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej. Z dołączonych do niniejszej sprawy akt Sądu Okręgowego w Rzeszowie o sygn. IV U 1900/09 i IV U 1011/11 wynika, że wnioskodawczyni w identyczny sposób formułuje odwołania, konkludując że nie jest w stanie zapłacić zadłużenia, zarówno aktualnie jak i w przyszłości. W pierwszej z przywołanych spraw wskazuje, iż podejmuje starania odnośnie zatrudnienia, w drugiej natomiast, że jest ono całkowicie nieopłacalne a to z tej przyczyny, że uzyskane wynagrodzenie wystarczyłoby na opłacenie opiekunki do dziecka, wykupienie biletu do pracy i „może nieznaczną poprawę sytuacji materialnej...”

W drugiej z przywołanych spraw, co istotne - na k. 13 zalega informacja (...) Urzędu (...)z daty 3 stycznia 2012r. ,z której wynika, że wnioskodawczyni otrzymała skierowanie do pracy dwukrotnie w listopadzie 2011r. na stanowisko sprzedawcy do Firmy (...) oraz sprzedawcy – doradcy klienta w Przedsiębiorstwie (...).

Z treści odwołania złożonego w niniejszej sprawie wynika, że wnioskodawczyni żadnej z powyższych propozycji nie przyjęła. Dodatkowo z przeprowadzonego w niniejszej sprawie dowodu z akt IV U 1011/11 Sądu Okręgowego w Rzeszowie również wynika, że wyrok został wydany w tej sprawie 1 lutego 2012r. , a ostatni wniosek dający początek

niniejszej sprawie został złożony już 17 lipca 2012r. (dowód: akta postępowania przed organem rentowym), a zmiana sytuacji skarżącej polegała na tym, że była w ciąży.

Mając na względzie wyżej naprowadzone okoliczności oraz treść przywołanego na wstępie przepisu art. 84 ust. 8 pkt. 1 ustawy systemowej, przyjdzie podkreślić, że przepis ten ma charakter wyjątkowy, co potwierdza zawarte w nim określenie, „szczególnie uzasadnione okoliczności”.

Zasadnie zatem, Sąd I instancji wskazał, oceniając zaskarżoną w tym postępowaniu decyzję - wydaną 18 września 2012r. , że w dacie jej wydania sytuacja wnioskodawczynie nie uzasadniała odstąpienia od żądania zwrotu z tytułu nienależnie pobranej renty, gdyż po jej stronie nie wystąpiły tego rodzaju szczególnie okoliczności.

Tut. Sąd akceptuje to zasadnicze w sprawie ustalenie . Sytuacja bowiem zarówno finansowa jak i życiowa skarżacej, nie stanowi szczególnie uzasadnionego przypadku w rozumieniu wyżej omawianego przepisu ustawy systemowej.

Wnioskodawczynie jest osobą młodą (ur. (...)) w dacie wydania decyzji liczyła 27 lat , po jej stronie nie zaistniały żadne losowe i niezależne od niej okoliczności, uniemożliwiające realizację obowiązku, a argumentacja jaką posługiwała się w odwołaniu , że nie pracuje od 3 lat pomimo prób podjęcia zatrudnienia, jest całkowicie nieprawdziwa, kiedy się zważy, że nie skorzystała ona z dwóch propozycji pracy, zaoferowanej w listopadzie 2001r. przez PUP w R., na dogodnym dla niej stanowisku pracy.

Wskazywanie przez wnioskodawczynię na zmianę okoliczności , w jej ocenie uzasadniających „pozytywne rozstrzygnięcie” przez Sąd jej odwołania nie mają znaczenia , a to w związku z faktem, iż Sąd I instancji ocenia zasadność decyzji kwestionowanej odwołaniem na datę jej wydania, każdorazowo bowiem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych granice rozpoznania przez sąd wyznacza treść zaskarżonej decyzji.

Odnosząc się do apelacji, przyjdzie stwierdzić, że jest ona w istocie w znacznej części , powtórzeniem argumentacji przywołanej w odwołaniu. Zauważyć należy, że sprowadza się ona w istocie do podnoszenia okoliczności związanych z sytuacją rodzinną, majątkową , bez cech ich wyjątkowości. Tut. Sąd orzekający uznał je wyłącznie jako polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu I instancji,

o niewystąpieniu po stronie skarżącej przesłanki z art. 8 omawianej ustawy systemowej - szczególnie uzasadnionych okoliczności - co pozbawiło ją możliwości skutecznego ubiegania się o odstąpienie przez organ rentowy od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranej renty rodzinnej w kwocie i za okres wskazany w decyzji.

Prawidłowo zatem Sąd I instancji zaakceptował rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonej decyzji.

W tym stanie rzeczy, wobec braku podstaw, zarówno faktycznych jak

i prawnych do jej uwzględnienia, orzeczono jak w wyroku na podstawie art. 385 kpc.

Zarządzenie:

1. (...)
2. (...)
3. K.. (...)